

สัมมาสัจ-พระสังฆมราช

จาก 14 ตุลาคม ถึง พฤษภาคม 56

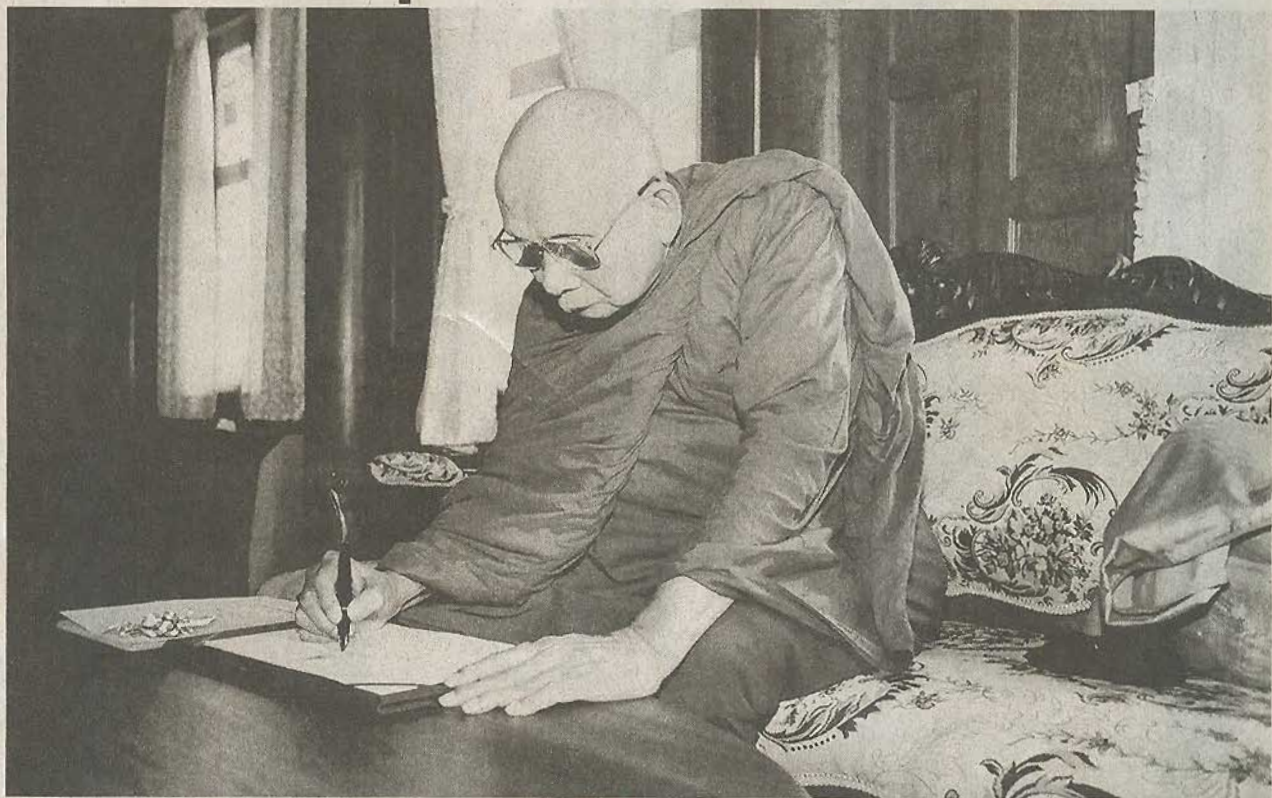
□ ต่อจากหน้า 1

ยอนกลับไปเมื่อปี 2516 ซึ่งเกิดเหตุการณ์“14ตุลาคม”ในปีนั้น เมื่อเช้าวันที่ 12 ตุลาคม 2516 พระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่และฆราวาสจำนวนหนึ่งรวมตัวกันในนาม “คณะสัมมาสติ” เพื่อหาแนวทางนำบ้านเมืองกลับสู่ความสงบ โดยอาราธนาพระภิกษุสงฆ์จากวัดต่างๆ ในกทม.ประมาณ 2,500 รูป ออกบิณฑบาตห้ามทัพอยู่กลางระหว่างทั้งสองฝ่ายจะขอยอมพลีชีพเป็นธรรมทานหากเกิดการต่อสู้ด้วยอาวุธ แต่กลับไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาลในสมัยนั้น

แต่สมเด็จพระสังฆราช เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่สมเด็จพระญาณสังวร ยังมีความกังวลใจจึงเขียนบทความ “สัมมาสติ” ขึ้นเพื่อเตือนสติทุกฝ่ายโดยหวังว่าจะเป็นเครื่องประกอบการพิจารณาตัดสินใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด

ในเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 ที่นักศึกษาและประชาชนในประเทศไทย มากกว่า 5 แสนคน รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญจากรัฐบาลเผด็จการของจอมพลถนอม กิตติขจร นำไปสู่การใช้กำลังของรัฐบาลเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 มีผู้เสียชีวิต 77 ราย บาดเจ็บ 857 ราย และสูญหายอีกจำนวนมาก

พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ จึงได้อัญเชิญพระโอวาท สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก กล่าวถึงเหตุการณ์ทางการเมืองช่วงพฤษทศจิกายนี้ว่ามีความใกล้เคียงกับเหตุการณ์ในอดีต จึงได้นำเรื่องราวในอดีตที่สมเด็จพระสังฆราชได้เคยมีความห่วงใยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และพระองค์พยายามที่จะเตือนสติประชาชน ทั้งนี้สืบเนื่องจาก

ที่ได้ค้นคว้าประวัติของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ ทำให้ได้พบเอกสารที่เคยเป็นใบปลิวแจกในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ชื่อว่า "จากคณะสงฆ์ไทย" ความว่า

สัมมาสติ แปลว่า ความระลึกชอบ อันความระลึกนั้น มักพูดกันเช่นว่า ระลึกถึง ก็นึกขึ้นมาได้ถึงบุคคล เหตุการณ์ หรือแม้วัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บางทีความระลึกถึงเป็นไปในทางไม่สงบต่างๆ เพราะก่อให้เกิดภาวะเป็นต้นว่า ความโกรธแค้นซึ่งเกิดขึ้นถึงใช้กำลังประหัตประหารกันให้ย่อยยับลงไป บางทีความระลึกถึงเป็นไปในทางสงบต่างๆ เพราะก่อให้เกิดภาวะเป็นต้นว่า ความมีมิตรภาพไมตรีจิตความประนีประนอมผ่อนปรนกันและกัน ความช่วยเหลือกันและกันให้เกิดความ

สุขความเจริญ ความระลึกถึงอย่างแรก มิใช่เป็นสัมมาสติแต่เป็นมิฉมาสติ

ส่วนความระลึกถึงอย่างหลังเป็นสัมมาสติ ความระลึกชอบ ในฐานะที่เราทั้งหลาย ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ ต่างก็เกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นสัตว์โลกชนิดที่มีปัญญาสูงมาโดยกำเนิด ทั้งยังได้รับการศึกษาส่งเสริมปัญญาให้เจริญเติบโตยิ่งขึ้นไปอีก ก็ควรที่จะมีความระลึกชอบ คือใช้ปัญญาระลึกโดยรอบคอบ ไม่ดูอำนาจหรือดั่งดันไปด้วยอำนาจความโกรธ หลง ซึ่งจะเป็นเหตุให้พบเหตุผลเป็นเครื่องแก้ไขเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นส่วนตัวทั้งที่เป็นส่วนรวมได้ดียิ่ง ความพบเหตุผลที่ถูกต้องดังนี้และเป็นตัวปัญญา ซึ่งเป็นผลที่มุ่งหมายสำหรับแก้เหตุการณ์ทั้งหลายตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า สัมมาสติและปัญญา ต่าง

ก็ต้องอาศัยกันและกัน

ในที่นี้ยกสัมมาสติขึ้นเป็นประธาน เพราะมุ่งหมายว่าเป็นข้อสำคัญในหน้าที่เตือนใจให้ใช้ปัญญาแทนที่จะใช้อารมณ์ และกิเลสแก่กันและกัน ทุกๆ คนต่างก็มีปัญญาอยู่ด้วยกันแล้ว แต่อาจยังผลอปัญญาไปบ้างเพราะขาดสัมมาสติเท่านั้น จะควรระลึกอย่างไรจึงจะเป็นสัมมาสติ และจะระลึกอย่างนั้นได้อย่างไร

ขอแถลงข้อหลังก่อนว่า ทุกคนระลึกให้เป็นสัมมาสติได้ เพราะเป็นเรื่องของจิตใจที่อาจนุ่มจิตใจให้คิดไปได้ จึงขอแต่เพียงว่าขอให้นุ่มจิตใจคิดไปในทางสงบเท่านั้น โดยพยายามระมัดระวังจิตใจเราร้อนไม่สงบลงเสีย ดังจะลงแนะแนวคิดดู ที่จะนำไปสู่สัมมาสติ

1. เราทั้งหลายเป็นอะไรกัน ถ้าคิดด้วยความโกรธ ก็จะได้อาตอบว่า เป็นศัตรู

กัน โกรธเกลียดกัน ซึ่งจะต้องเอาชนะกันให้ได้แม้ด้วยการใช้กำลังประหัดประหารกัน ถ้าคิดด้วยจิตใจที่สงบก็จะได้คำตอบว่า เราเป็นพี่น้องกัน ร่วมชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เดียวกัน หรือแม้ร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน

บรรพบุรุษสตรีของเราได้เสียสละทุกอย่างรักษาสถาบันต่างๆ ของชาติไทยไว้ให้แก่เรา เราทั้งหลายจึงเหมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ก็เป็นเหมือนเป็นพ่อเป็นแม่ เป็นตา เป็นยาย เป็นปู่ เป็นย่า เป็นน้า เป็นอา ผู้ที่เป็นเด็กกว่าก็เหมือนอย่างเป็นลูกเป็นหลาน ที่เป็นชั้นเดียวกันก็เป็นเหมือนอย่างเป็นที่พี่น้องกันทั้งนั้น ไม่ใช่ใครที่ไหน ความระลึกได้อย่างนี้จะทำให้จิตใจอ่อนโยนลง จะทำให้เกิดความคิดที่จะปรองดองกัน สมัคสมานกันขึ้น

2.เราทั้งหลายกำลังจะทำอะไรให้แก่กัน ถ้าตอบด้วยความโกรธก็จะได้คำตอบว่าเราจะต้องไม่ยอมกันเด็ดขาด จะต้องบังคับเอาสิ่งที่เราต้องการ หรือไม่ยอมให้ทุกอย่างตามที่ได้รับการเรียกร้อง แม้ด้วยการใช้กำลัง แต่ถ้าคิดด้วยจิตใจที่สงบ ก็จะมองเห็นว่า เราทั้งหลายต่างก็เป็นญาติกันทั้งหมด มิใช่ใครอื่นที่ไหน ควรที่จะผ่อนปรนกัน สมมติว่าผ่อนความต้องการของตนบ้าง เหมือนอย่างว่าคนละครึ่งหนึ่ง ทุกฝ่ายต่างได้ต่างเสียด้วยกัน เพราะการที่ดึงดันเอาแต่ใจของตนฝ่ายเดียวนั้นยากที่จะตกลงกันได้ หลักของความสามัคคีประการหนึ่งก็คือ ความที่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา หรือเอาใจเราไปใส่ใจเขา แต่จะต้องทำให้สงบเสียก่อนจึงจะเกิดความคิดผ่อนปรนประนีประนอมดังกล่าวได้

3.เราทั้งหลายกำลังมุ่งอะไรเพื่ออะไรสิ่งที่มุ่งนั้น ถ้าไม่ขัดกันก็ไม่เกิดปัญหาขัดแย้ง แต่ถ้าขัดกันก็เกิดปัญหาขัดแย้ง แต่ก็จะต้องมีจุดที่มุ่งหมายว่าเพื่ออะไรเมื่อมีจุดที่มุ่งหมายเป็นอันเดียวกัน เช่น เพื่อชาติ ก็น่าที่ทุกฝ่ายจะพากันเสียประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อส่วนรวมคือชาติ อันหมายถึงประชาชนทั้งหมดพร้อมทั้งสถาบันทั้งหลายของชาติ ด้วย

สันติวิธี พยายามหาทางปฏิบัติโดยสันติที่จะให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายทุกอย่างคนย่อมรวมอยู่ในชาติ ต่างเป็นกำลังของชาติดังที่เรียกกันว่า “พลเมือง” จึงต้องรักษาตนเองไว้ให้ดีด้วยกัน การที่จะมาทำลายกันเองลงไป เท่ากับเป็นการทำลายกำลังของชาตินั้นเอง ทำให้ชาติอ่อนกำลังลง

และเราทั้งหลายต่างก็มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงเป็นประมุขของชาติ ผู้ทรงดำรงอยู่ในทศพิธราชธรรมเป็นที่เคารพนับถืออย่างสูงสุดปรากฏว่าพระองค์มีพระราชวิตกห่วงใยเป็นอันมาก มีพระมหากรุณาแผ่ไปอย่างยิ่ง เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่รุนแรงขึ้นเพียงใด ความทุกข์อย่างหนักก็ย่อมจะเกิดขึ้นในพระราชหฤทัยเพียงนั้น จึงนำที่ทุกๆ ฝ่ายจะรำลึกถึงพระมหากรุณา และปฏิบัติอย่างผ่อนปรนแก่กันด้วยมุ่งประโยชน์แก่ประเทศชาติอันเป็นส่วนรวมเป็นที่ตั้งและรำลึกถึงพระศาสนาซึ่งสอนให้ใช้สัมมาสติ กล่าวได้ว่า ทุกศาสนาย่อมสอนให้ใช้สัมมาสติทั้งนั้น

แนวคิดทั้ง 3 ประการนี้ เป็นแนวคิดที่ขอเสนอแนะแก่ทุกๆ คน ทุกๆ ฝ่าย ขอให้ทุกคนทุกฝ่ายพากันยับยั้ง คิดรำลึก ถึงจะต้องใช้เวลาสักหน่อย ก็ยังดีกว่าการทำอะไรลงไปด้วยความผลุนผลัน พอให้อารมณ์ที่ดึงเครียดผ่อนคลาย พอให้จิตใจสงบ และคิดรำลึกตามแนวที่เสนอแนะ หรือแม้แนวอื่นที่จะนำไปสู่ความพบเหตุผลที่ดีกว่าย่อมจะได้สัมมาสติและปัญญา ในอันที่จะแก้ไขผ่อนปรนนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการร่วมกันโดยสวัสดิ์

พระโอวาทนี้ เผยแพร่เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2516

เหตุการณ์ได้ผ่านมาแล้ว 40 ปี แต่บทความ “สัมมาสติ” ของพระองค์ท่านเป็นธรรมะที่บริสุทธิ์ที่คนไทยทุกคนควรน้อมรับนำมาปฏิบัติเพื่อความสงบสุข แห่งความมีสัมมาสติเพื่อการแก้ปัญหชาติบ้านเมือง